

1. Vene praeguse (alates 2004) välisministri Sergei Lavrovi isa oli Gruusiast pärit armeenlane. **Millises praeguses riigis veetsid oma lapsepõlve eelmised Venemaa välisministrid?** Igor Ivanovi (välisminister 1998-2004) ema oli sealst maalt pärit, väike Goša elas seal 1. kuni 6. eluaastani. Jevgeni Primakovi (välisminister 1996-1998) viis ema sinna oma pere juurde kohe peale sündi, Ženja veetis seal lapsepõlve ja nooruse.
2. Selle firma põhijook on muuhulgas tuntust kogunud ühes filmide sarjas. Kõrvaltootena tehakse veel näiteks prantsuse vermutit Noilly Prati. Tundmatu pole see nimi ka tehnikaspordist. Vormel 1s on olnud Tecno, Brabhami ja Lotuse sponsoriks. Alates tänavusest hooajast ollakse Williamsi nimitoetajaks. Rallimaailmas saavutas 1980tel kuulsust Lancia just selle firma värvides. **Mis alkoholifirmast/kaubamärgist on jutt?**
3. Ameerikast on pärit paljud Eestis kahjulikuks peetavad võõrliigid. Aga leidub ka vastupidiseid näiteid. Nii peetakse Eesti tavalist faunaesindajat, 20-25 cm pikkuseks kasvavat *Lumbricus terrestris* USA-s Suure Järvistu piirkonnas kahjulikuks tulnukaks, kes rikub metsakoosluste looduslikku tasakaalu, tõrjudes välja seeni ja soodustades bakterite vohamist metsamuldades. **Mis faunaesindaja?**
4. See 1998.aastal linastunud märulikomöödia, milles kultuuriministeerium üritab hävitada filmikunsti Eestis, pretendeerib režissööri enda arvates Eesti kõigi aegade halvima filmi tiitlile. Teiste seas on tegelasteks: Voltaire, Leibniz, Falstaff, Jaan Ruusi mängitud Jaan Suur, Lennart Meri kloon, mitmeid baleriine ja palju mehi mustas. Peaosades Eve Andre ja Juhan Kõrtsini. Episoodiliselt näitlevad Kati Murutar ning Anu Välba. **Nimetage lavastaja ja film, mida autorikaalutlustel kino- ja teleekraanidel ei näidata?**
5. Kes on see sulnis daam?

6. Kui kedagi Eesti ehituskunstis võib nimetada arhitekt-konstruktoriks, siis just küsitavat (1938 – 2010). Ta kuulus 1970-tel Eesti arhitektuuri uuendajate juhtfiguuride hulka, tema arhitektuuriloomingu (aga ka inseneri- ja ehitusjuhi töö) paremik valmis Pärnus. Koostöös Jüri Jaama, Toomas Reinu, Ell Väärtnõu ja teistega on ta siia projekteerinud (ja ehitanud) hooned tollases KEKi linnakus (haldushoone ja mitmed tootmishooned, terrasselamu *Kuldne Kodu*, vaipelamu *Ave*, lasteaed *Trall*), aga ka sanatooriumi *Tervis*. 1970-80tel tegeles ka mälumänguga, kuuludes TV-mängudes üpris edukasse Pärnu KEKi võistkonda. **Kes?**

7. **Kus toodetakse Rootsi populaarseimat mineraalvett *Ramlösa*?** See ligi 100 tuhande elanikuga linn on üks Rootsi vanemaid (asutatud 1085), asub Öresundi kaldal (ms väina teisel kaldal on väga sarnase nimega Taani linn). Linnas toodetakse *Nicorette'i* nätsu, seal on sündinud barokkhelilooja Dieterich Buxtehude, *tetra-paki* looja Ruben Rausing, jalgpallur Henrik Larsson, Eesti juurtega *heavy metal* laulja Johan Liiva.
8. **Kes on alates 1998 Pärnu Linnaorkestri peadirigent?** Tegu on vägagi maineka ja tegusa orkestrijuhiga. Sündinud 1957, lõpetas 1979 Tallinna ja 1985 Leningradi Konservatooriumi. Pärnu orkestri juhatamise kõrval töötanud/töötab mitmel pool mujalgi, näiteks alates 1985 rahvusoper *Estonias* (peadirigent 2002-2004) ja EMTA õppejõuna.
9. **Kes on pildil?** See 1941 sündinud daam lõpetas 1963 *Tallinfilmi* stuudio ja asus tööle Pärnu teatrisse, kuhu jäi enam kui 30 aastaks ja tegi seal üle 100 lavarolli. 1970-80tel sai (abikaasa toel?) esinäitlejatariks, pälvis 6 Eesti Teatriühingu aastapreemiat, samas kui paljude arvates takerdus lootusetult lavastampidesse. Pärast näitlejakarjääri lõpetamist proovinud kätt kirjanikuna, avaldanud romaanid *Tüdruk* (1997), *Võõras* (2001), *Naine* (2009), *Moonika* (2011).

10. Selle sportlase näol oli tegu Hruštšovi aegse NLiidu tõelise spordiikooniga, kelle kultust võis puhuti võrrelda Gagarini omaga, kuigi saavutuste poolest (OM-kuld ja -hõbe, 4 MM- ja 6 EM-tiitlit) oli temast edukamaidki. Ta oli nii 1960 Roomas kui 1964 Tokyos NLiidu OM-koondise lipukandja. Tema isa oli muuseas tuntud pseudonüümi Vladimirov all, tegutses Hiinas Kominterni ja GRU agendina ning mängis Hiina kodusõjas/sõdades üpriski inetut rolli. Pärast spordist lahkumist oli küsitav üpriski menukas kirjanik (eesti keeles *Väikvalge hetk*, 1975), perestroika aegu siirdus poliitikasse, valiti Nõukogude Liidu Rahvasaadikute Kongressi ja Venemaa Riigiduumasse. Poliitiliseks luigelauluks kujunes osalemine 1996.a presidendivalimistel, kus ta sai tagant teise tulemuse, kogudes kõigest 0.02% häältest. **Kes?**

11. Sellenimelise kauamängiva plaadi on välja andnud jazzipianist Count Basie (1957), pop-produtsent Giorgio Moroder (1979) ja soulilauljatar Mariah Carey (2008). Samanimelise laulu on teinud Big Audio Dynamite (1986). Eestist on sellest lõõritanud Mari-Leen. 1980ndate keskel tekitas samanimeline ansambel furoori Tartu Levimuusikapäevadel. Kollektiivi juhiks oli näitelaval selle autorit kehastanud Peeter Volkonski. **Millest on jutt?**
12. Dalni Ramming, Varajane Sinine, Jubileinõi Novgoroda, Korinka Russkaja, Läti Varajane, Silva, Zarja Severa, Guna, Don Muskat, Swenson Red ja Swenson White. Nimekiri on mittetäielik. **Mille Eestis kasvatatavad sordid?**
13. Maa läheduses pärineb enamik neist elektrilaenguta leptonitest Päikesel toimuvates tuumareaktsioonidest; kõige põnevamad aga pärinevad kosmilisest kiirgusest. Esimestel minutitel pärast 1987. a. supernoovaplahvatusest teadasaamist arvutas John Bahcall välja, et Maa detektorid peaksid kinni püüdma paar tosinat seal tekkinud osakest. Hiljem selgus, et Kamiokande detektor Jaapanis püüdis 11, USA detektor Erie järve aluses soolakaevanduses püüdis 8, Baksani detektor Venemaal püüdis 5. **Mis osakesed?**
14. See mitmeaastane rohttaim korvõieliste sugukonnast (*Tussilago farfara*) kasvab looduslikult paljudes Euraasia piirkondades ning on aegade hämarusest peale olnud hinnatud ravimtaim. Põhja-Ameerikasse on ta introductseeritud ja seda just oma raviomaduste tõttu. Ravimtaimena kasutatakse teda ennekõike röga lahtistava vahendina ülemiste hingamisteede haiguste ja ka astma puhul, pruugitakse ka välispidiselt paistetuse ja nahaärrituse vastu. Meil kasvab ta peamiselt niiskemates paikades ja savisematel muldadel, näiteks jäätmaadel, on tihtipeale üpris tüütu umbrohi. Kagu-Norra Nannestadi kommunis on ta aga sedavõrd armastet, et leidnud koha kommuuni vapil. **Mis taim?**

15. Kuulete väga radikaalset kaverit Rolling Stonesi loost "(I Can't Get No) Satisfaction". Mis ansambel esineb?

16. Seda rohkem kui 180 riigis tegutsevat ja 1935. aastal asutatud ühendust on õuduskirjanik Stephen King nimetanud maailma mõjuvõimsaimaks salaorganisatsiooniks. Ühenduse põhimõtted võtab kokku "Suur raamat" (hispaaniakeelses versioonis ka "Sinine raamat"). Tähtsuselt teine tekst on "12 sammu ja 12 traditsiooni". Algselt vaid meestest koosnenud vennaskonna esimeseks naisliikmeks sai 1937. aastal Florence Rankin. Ühendus tegutseb võimude teadmisel sadades USA vanglates, Vene õigeusu kirik aga ei soosi selle tegevust Venemaa kloostrites. Karta on, et ühenduse liikmeid võib ka Eesti kilvarite hulgas olla. **Mis ühendus?**
17. Selle ligikaudu 150 000 elanikuga provintsipealinnast (aastail 1365-1453 ka terve riigi pealinn) on Eesti seebikasõbrad kindlasti kuulnud. Peale "seebi" on linnale kuulsust toonud ka 16 selle järgi nimetatud lahingut. Nii 19. kui ka 20. sajandil neli korda käest kätte käinud linna pärast on sõdinud ka eestlasi. **Mis linn?**
18. Sovetiajal oli igasuguste kunsterühmituste loomine põlu all. Ometi neid ikka tekkis. Ühe sellise asutasid 1964 fotokunstnikud Peeter Tooming, Kalju Suur, Andrei ja Tatjana Dobrovolskid, Rein Maran ja Boris Mäemets. Rühmitus korraldas ms 1966 esimese kujutava ja fotokunsti ühishäituse Eestis. **Mis nime see rühmitus kandis?** Kes ei tea või ei mäleta, võib proovida midagi kokku panna liikmete nimedest. Illustratsiooniks P. Toominga *Kaldal* (1973).

19. Kõik kohalviibijad teavad kindlasti unepaalt fakti, et natsidele tarnis mundreid Hugo Boss. **Küsime aga hoopis, mis moemaja on disaininud karabinjeeride vormi?**
20. **Kes on kuulsaima nimega Eesti sportlane?** See kergejõustiklane (1930-2010) polnud just oma aja säravaim täht, võitis küll 13 Eesti (NSV) meistritiitlit, neist paraku 9 teatejooksudes. Põhiala oli 400 m, kus isiklikuks margiks jäi 1955 joostud 50,0. Tema nimekaimu võime aga leida mistahes keeles 20. saj ilmunud/ilmutates üldentsüklopeediates. NB! Küsime nii ees- kui perekonnanime.

21. Kes on see 1978 sündinud Mehhiko päritolu südametemurdja? Kuigi ta pälvib pidevalt tähelepanu MTV filmiauhindade jagamisel, on ta siiski mänginud (ja lavastanud) enamasti tõsiseltvõetavates filmides. Meie vaatajatele peaks ta tuttav olema ennekõike Pedro Almodovàri filmist *Halb kasvatus (La mala educaci3n)* ja Walter Sallesi *Mootorrattapäevikutest (Diarios di motocicleta)*. Muuseas, Che Guevarat on ta kehastanud teisteski filmides.

22. Kes on see Eesti kirjanik, kes on kirja pannud need lausa *Saalomoni ülemlaulu väärivad read*? *Need pilvede poole ritsuvad jalad-jalad, see keelamatu emane sääl taga ja reite ilu-ilu. Mis väärtus on elul, mis sügavus iludes! Nagu näljäs linnu huuled kuivavate ojade ääres, nagu lõõtsuva tuule väsinud rahulolek. Taevas ja maa. Meri mägedega. Ainukesed kõrgused ja sügavused, mis sellepärast möõtmata, et nad ääretuses ümarnevad-ümarnevad. Need laialikistud põlved, see ammulu ihu, väga rahulikud näod ja ees seisvad sukad. Ja kuhu sa põgenedki, kuhu: emane? Ilm on ümmargune ja sääl saadakse sind jälle kätte. Sa oledki ju kättesaamise pärast.* Seda Saaremaalt pärit kirjameest, kelle sünnist tänava möõdus ümmargusepoolne arv aastaid, nimetas Friedebert Tuglas *patoloogiliselt andekaks*. Oma kirjatööd lõi ta teadaolevalt nabi viie aasta jooksul, kahekümnendates eluaastates. Hiljem süvenes vaimne tasakaalutus ja ta suri kõigest 33aastasena.

23. USA üliõpilaskorvpalli tähtsaim turniir on NCAA meeste I divisjoni finaaltorniir, mida peetakse aastast 1939. Tegemist on äärmiselt konkurentsitiheda turniiriga, millel osaleb 68 meeskonda. Meistritiitel on nii kõrges hinnas, et parim ülikool on karikast tulevat šampust saanud maitsta vaid 11 korral. Aga seda täiesti tähelepanuväärsel moel. Kümme meistritiitlit tuli ajavahemikkus 1964-75, neist seitse tükki järjest (1967-1973). Hiljem on lisandunud ainult 1995. aasta karikas. Treeneriks oli enamuste meistritiitlite ajal legendaarne John Wooden, mängumeestest olgu nimetatud Kareem Abdul Jabbar ja Bill Walton. Mis ülikool?

24. Heal lapsel mitu nime, pahadel haigustel ka. Seda haigust on aegade jooksul kutsutud: *keldi tõbi, napoli rõuged, suured rõuged, kristlaste tõbi* ja veel mitmel erineval moel. Praeguse levinuima nime tõi käibesse Itaalia teadlane ja kirjanik Girolamo Fracastoro (Hieronymus Fracastorius), kelle 1530 ilmunud eepilise poemi nimitegelane kannab seda nime. Tegemist on karjusega, kellele Apollo solvamise eest see kole tõbi kaela saadeti. **Mis haigus?**

25. See Taivani firma on oma nimele vääriliselt maailma suurim rattatootja. Küsitavale pandi alus 1972. aastal, 1980ndatel tootis 2/3 Schwinni ratastest, hiljem kinnistas omanimelise brändi. **Mis rattamark?**

Prestigio **hansaprint**

IT *haldus.ee*

26. *Typha* on 10-11 liigiga kosmopoliitne taimeperekond, Eestis kasvab 2 liiki. Nad on tuultolmlejad ning seemnedki levivad neil tuule abil. Taimede risoomid on söödavad ja olid paleoliitikumis eurooplaste söögilaua olulisel kohal. Suudavad eemaldada joogiveest arseeni. Looduskaitstjad siiski neid mitmeti kasulikke taimi ei salli, kuna tihedates kogumikes kasvades muudavad nad kaldaalade hüdroloogiat ja tõrjuvad välja muid taimeliike. **Mis perekond?**

27. Küsime Läti biokaramelli ehk lehmakesebrändi. Kõige klassikalisem lehmake on punases ümbrises ning valmistatakse seda Skriveris Aizkraukle lähistel. Saadaval on ka rosina-, šokolaadi-, pähkli-, kookose-, jõhvika-, seesami- ja päevalillelehmakest. Põhiliselt müüakse neid Lätis, kuid Eesti turule on nad jõudnud näppemäärivas lillas ümbrises, mida müüakse teada olevalt ainult RIMI-s. **Mis brändist on jutt?**

28. Kes on see mainekas näitlejatar?

Sündinud 1953, edukat lavakarjääri alustas juba teismelisena, filmidebüüdi tegi 1972, rahvusvahelise kuulsuse saavutas 1977 Claude Goretta filmiga *Pitsipunuja (La Dentelliere)*. Pälvinud kümneid näitlejaauhindu, sh 4 korda Veneetsia, 2 korda Cannes'i ja Moskva, korra Berliini rahvusvahelisel filmifestivalil; 3 Euroopa filmiauhinda, nomineeritud 14 korda (rohkem kui keegi teine) *Cèsarile* – võitnud paraku vaid korra. Viimase aja filmidest võib mainida Michael Haneke *Klaveriõpetajat* (2001) ja *Armastust* (2012), Francois Ozoni *8 naist* (2002).

29. See John Filo *Pulitzeri* preemia võitnud foto kujutab üht traagilist sündmust, mis leidis aset 4. mail 1970. Ahastav neiu on 14-aastane Mary Ann Vecchio ja hukkunu tema ees Jeffrey Miller. **Millise asutuse territooriumil on see pilt tehtud?**

30. Kes laulab?

Prestigio *hansaprint*

IT *haldus.ee*

31. Kelle nime kannab Venemaa prestiižikaim kunstiõppeasutus, Peterburis asuv Imperaatorliku Kunstide Akadeemia järeltulija? Tolle kuulsuse nimi omistati koolile 1944; seal on nii Vene impeeriumi ajal kui sovetiaja alguses õppinud paljud Eesti kunstnikud, stagnaajal peamiselt kunstiteadlased (näiteks Anu Liivak, Karin Hallas-Murula).

32. 1970te algupoolel sai teatud intellektuaal(it)se(va)tes ringkondades popiks ütetus: *esiteks, olen ma eestlane; teiseks, ma olen juudid; kolmandaks, ma olen heteroseksuaal*. See oli parafraseering ühe luuletaja 1972 ilmunud valikogus *Surmad ja sisenemised* järelsõnas tsiteeritud autori kunagisest intervjuust, kus eestlase asemel oli loomulikult kirjutanud tegelik rahvus. Luuletused tõlkis ja järelsõna kirjutas Paul-Eerik Rummo. Kes on see luuletaja (1914 – 1953), kelle eesnimi on jätnud kustumatu jälje 20. saj lõpukümnendite muusikakultuuri?

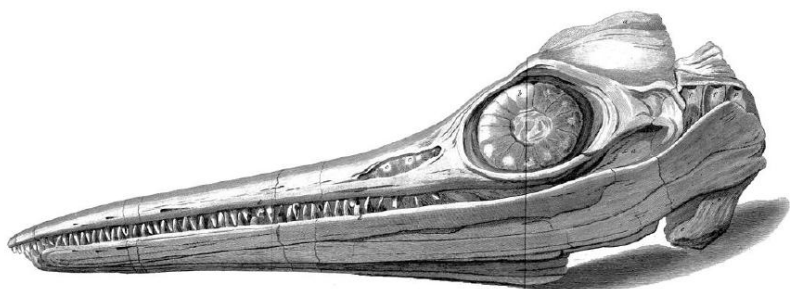

33. 2008 aastal andis Placido Domingo välja albumi „Amore Infinito“, millelt võib leida duetid Andrea Bocelli, Josh Grobani ja Vanessa Williamsiga. Laulud on näiteks päikesest, emast, armastusest ning vabadusest. Kelle luuletused on plaadil viisistatud?

34. See maksimaalselt esimest järku polünoom on matemaatiliseks kirjelduseks tuntud vormelile “mida vanem eit, seda roosam kleit”. Ühe muutujaga funktsiooni üldkuju on $f(x) = ax + b$; selle graafikul on üksainus lõikumine x-teljega. Mis matemaatiline funktsioon?

35. Mis on pildil oleva koera nimi? Teledebüüdi tegi aastal 1943 MGM kanalil, figureerinud ka koomiksites. Tema perenimi on (Mc)Poodle ja aliaseks Happy Hound. Loojaks animaator Tex Avery. Vastuseks sobib ka ühe endise pärnaka, hilisema telenäo artistinimi.

36.

Selle väljasurnud roomajateseltsi fossiile kogunes Briti muuseumidesse juba 18. sajandil, pildiloleva kolju aga leidis Joseph Anning 1811. a. Üht neist fotogeenilistest elukatest on kirjeldanud Jules Verne romaanis "Reis maakera südamesse" võidukalt võitlemas, kuid kahjuks nad puuduvad Jurassic Parkist. Nende hulka kuulub Temnodontosaurus, kelle 25cm diameetriga silmad on selgroogsete loomade seas absoluutseks suurusrekordiks; ning Ophthalmosaurus, kelle silmad suurimad looma enda suurusega võrreldes. **Mis selts?**

37. See praegu napilt 100 elanikuga küla Meeksi vallas üpris Peipsi lähedal kujunes 1960-70tel omamoodi mitteformaalseks kultuurielu keskuseks – Vaino Vahingu sünnitallu kogunesid aegajalt mitmed tollased noored (ja vihased) kultuuritegelased arutamaks elu ja kultuuri üle ning ka lihtsalt lõõgastuma. **Mis nime kannab see Vaino Vahingu koduküla?**

38. Kes oli Läti Kreutzwald, ehk kes kirjutas kokku läti rahvuseepose *Lačplesis (Karutapja)*? Elas see kirjamees 1841-1902 ning erinevalt Kreutzwaldist, kes pidas õilsat arstiametit ja elas enamiku elust paikselt Võrus, oli Läti eeposekirjutaja sõjaväelane, lõpetanud 1878 Odessa junkrute kooli. Enne seda oli ta osalenud vabatahtlikuna Vene-Türgi sõjas Serbias ning just nimelt Serbias olla tärnanud tema rahvusromantilised tunded.

39. Seda 16.-17. sajandil populaarset mängu peetakse kroketi eelkäijaks. Mängust on tuletatud nimi tänavale Westminsteris Londonis, kus asub Sherlock Holmesi lugudest tuttav Diogenese klubi. Tänav omakorda on andnud nime kaubamärgile, mida tutvustati esmakordselt aastal 1899 ning mis peaks teada olema kõigile Kurt Vonneguti ja Stephen Kingi loominguga austajatele. **Mis mäng või tänav või bränd**

40. Auto pildil on 1950te prantsuse autotööstuse uhkus *Facel Vega*, millega juhtus õnnetus 4. jaanuaril 1960 Burgundia väikelinnas Villeblevinis. Limusiini roolis oli ja sai surma nimekas kirjastaja Michel Gallimard. Hukkus ka juhi kõrvalistuja, märksa kuulsam isik. **Kes?**

41. Teda kutsuti seksi-Einsteiniks. *Der Einstein des Sex* on ka tema elust jutustava filmi pealkiri (1999, rež Rosa von Prauheim, peaosas Friedel von Wangenheim). Meest peetakse seksuoloogia kui iseseisva meditsiiniharu rajajaks; 6. juulil 1919 avas ta koos A. Kronfeldi ja F. Wertheimiga Berliinis maailma esimese seksuolooniikliiniku (*Institut für Sexualwissenschaft*). Lisaks teaduslikule ja praktilisele meditsiinalasele tegevusele oli küsitav ka innukas seksuaalvähemuste ja naiste õiguste eest võitleja. **Kes oli see teadlane ja inimõiguslane (1868 – 1935)?**

42. Pildil pole *Playboy* jänku. **Millise kaubamärgi, kelle reklaamlauseks on *totally sexy*, logo see on?** See 15 – 25-aastastele neidudele suunatud moekaupluste kett asutati 1984, peakorter asub Baselis. Praegu kaubeldakse 39 riigis enam kui 800 poes; Eestis Tallinnas Kristiine keskuses ja Tartus Lõunakeskuses. Aastane läbimüük on ca 450 mln CHF.

43. See Tšehhi jalgpallur oli tuntud oma pikkade lokkis juuste poolest. Sai kuulsaks 1996.aasta EM-il, kui tõstis veerandfinaalis palli üle Portugali väravavahi Vitor Baia Tšehhi 1:0 võiduseisuks. Mängis suurema osa karjäärist kodumaal, kuid aastatel 1996-2002 kandis selliste kuulsate klubide nagu Manchester Unitedi, Lazio ja Benfica värve. 118 mänguga Tšehhi rekordinternatsionaal. Ristiku juhttoimetajat Tarmo Tuulet tuntakse vutifännide seas just tema perenime järgi saadud hüüdnimest. **Kellest on jutt?**

44. Selle keemilise elemendi nimetus tuleneb kreeka keelsest sõnast "kivi". Kuigi seda leidub kõigis organismides, ei näi tal olevat miskit bioloogilist tähtsat rolli. Majanduslik tähtsus on aga kõvasti kõikunud - nõudluse esimene kõrgpunkt oli külma sõja ajal ja teine on just praegu. Suurim maardla kuulub Boliiviale, mis loodabki saada " ... Saudi Araabiaks". 2010. a. väitis New York Times Boliiviaga võrreldava maardla olemasolu Afganistanis, USA Geoloogiateenistus väidet ei kinnita. **Mis element?**

45. See 3100 m² erapark rajati 1968 New Yorki. Algselt kandis nime Liberty Plaza Park, asub One Liberty Plaza ääres, mida piiravad Broadway, Trinity Place, Liberty ja Cedari tänav. Park hävines sisuliselt täies ulatuses 11.septembri rünnakus. Pärast taastamist nimetati ühe eraannetaja auks ümber. Ülemaailmse tuntuse saavutas 2011. aastal globalismivastase protestiaktsiooni Occupy Wall Street toimumiskohana. **Mis park?**

46. *Cimex lectularius* on üks paljudest loomaliikidest, mille arvukus pärast 20. sajandi madalseisu jälle tõusuteel. Nii USA kui ka Soome rohelised võivad 21. sajandil rõõmustada selle populatsiooni kiire taastumise üle. Kindlasti aga kurvastavad feministe selle looma võikad paaritumiskombed. Nimelt puudub noortel emasloomadel suguava, selle torkab isasloom harpuunitaolise suguelundiga paaritumise käigus. Venemaal piiravad liigi arvukust mitmed looduslikud vaenlased, sealhulgas üks sipelgaliik. **Mis loomaliik?**

47. 1970tel saavutas Nõukogude Liidus oma minimalistlik-sümbolistlike lavastustega lausa kultusmaine üks Leedu draamateater. Selle teatri asutas veel iseseisva Leedu ajal 1940 Euroopast naasnud Juozas Miltinis (1907-1994), kes oli (ajastuolude tõttu vaheaegadega) teatri juhiks aastani 1980. Miltinise algesse truppi kuulus ka Donatas Banionis, kes jäi sellesse teatrisse kogu oma näitlejakarjääri ajaks ja pärast Miltinise lahkumist võttis juhtimise üle, kuid ei suutnud endist hiilgust hoida. Peale Banionise kuulusid selle teatri hingekirja veel üleliiduliselt populaarsed näitlejad Bronius Babkauskas, Algimantas Masiulis. **Mis linna teatrist on jutt?**

48. Seda firmat võib pidada kalapüügi Toyotaks ehk tema tooteid kasutatakse kalastajate poolt maailmas kõige rohkem. Firma lante kasutades on püstitatud 242 kalastamismaailmarekordit. See on ainuke kalalanditootja, kes teeb neid massiliselt balsapuust. Firma asutas 1930tel soomlane Lauri .... . Suure läbimurde tegi kurioosel kombel seoses Marilyn Monroe surmaga: ajakiri Life ilmutas 1962.aastal järelehüüde legendaarsele popikoonile. Kuna tegemist oli ajakirja rekordтирааži numbriga ja seal sisaldus ka küsitavast tootest artikkel, siis oli kaks miljonit landitellimust paratamatu. **Mis firmast on jutt?**

49. Kes oli 19. saj lõpus ja 20. saj algul briti naisõiguslaste (sufražettide) tunnustatud liider? Tema eluaastad olid 1858 – 1928, ajakiri *Time* valis ta 20.sajandi 100 mõjukaima persooni hulka. Kuni I maailmasõjani olid tema vaated üpris radikaalsed, mille tõttu istus mitut puhku vangis. Ilmasõja aegu hakkas toetama naiste panust sõja võitu. Kui lõpuks 1918 täitus üks tema suurimaid unistusi – naised said valimisõiguse – liitus Konservatiivse parteiga, seda suuresti hirmust bolševismiohu ees.

50. Sepp Maier, Sepp Blatter, Sepp Dietrich... Nende ja mitmete teiste tuntud meeste eesnimi pole tegelikult Sepp, tegemist on ühe ülemaailmselt laialt levinud nime saksapärase mugandusega. **Millise eesnime mugandus on Sepp?** Ka inglise keeles on sellel nimel laialt levinud lühivorm. Kui saksakeelse nime järgi see mugandus ei taha tuleneda, siis mõelge ühe Eesti tuntud kirjandustegelase eesnimele – kuigi Eestis seda lühendvormi ei kasutata, tuleneb nime eestipärasest vormist Sepp märksa lihtsamini.

51. Mis linnas asub katedraal, mille 104 m kõrguse kellatorni tippu ehib pildil nähtav tuulelipp? Katedraal ise on üks neist, mis pretendeerib Euroopa suurima kristliku pühakoja kuulsusele, tema pealtar ihkab lausa maailma suurima au. Kellatorn koos tuulelipuga, mis on üks selle linna sümboleist, valmis algsel kujul 1198, lõplikult (koos tuulelipuga) 1568. Muuseas, torn on oma nime saanud just tolle maa keelsest sõnast *tuulelipp*.

52. Hiljuti tähistasime Eesti NATOga liitumise kümndat aastapäeva. 29.märtsil 2004.aastal Eesti aja järgi kell 20.30 deponeeris toonane peaminister Juhan Parts liitumisdokumendid küsitavasse asutusse, sellega sai Eestist ametlikult NATO liige. Kus on hoiul Eesti liitumisleping?

53. Need kahte hõimkonda kuuluvad päristuumsed mikroorganismid on tavaliselt ainuraksed. Tuntakse umbes 1500 liiki, kusjuures inimesele kasulikud liigid on oluliselt paremini tuntud. Kaks liiki põhjustavad siiski 20-25%-se suuremusega haigust krüptokokkoosi, mis Aafrikas niidab HIV-viirusega nakatunuid (Briti Kolumbias, Oregonis ja Austraalias ka toimiva immuunsüsteemiga inimesi). Mis organismid?

54. Selle resoneeriva heliga kitarrini nimi on tuletatud slovakkidest pilliloojate nimest ja sellest et nad vennad on. Nimi tähendab ühtlasi slovaki keeles „head tahet”. Pilli nime on tihtilugu laiendatud ka stiilkitarrile. Kuidas nimetatakse seda pilli?

55. Nüüd, kui jooksuaeg hakkab tuure koguma oleks paslik küsida, kus jooksis Eesti rekordimees Pavel Loskutov oma esimese maratoni? Teatud kildkonna eestlaste jaoks on tegemist võiks isegi öelda kultuspaigaga. Õige linna eest anname ühe punkti.

56.

Nimetage autofirma, mis sõjajärgsetel aastatel(1919-1923) kasutas sellist logo, millel on kujutatud pildil olev tank. Kui kedagi peaks aitama, siis tanki põhjal konstrueeriti ka firma esimesed traktorid.

57. Sotši taliolümpiamängude kiirusutamisevõistlustel tegid hollandlased pea puhta töö. Siiski jäeti 4 kulda muule maailmale, naiste sprindidistantsidel võidutsesid Aasia naised. **Milliste Euroopa riikide sportlased võitsid Sotši taliolümpiamängudel hollandlastest ja asiaatidest üle jäänud 2 kulda?** Need alad olid meeste 1500 meetrit ja naiste 5000 meetrit.

58. Selle ilmaruumiränduri sünnipäevaks võib pidada 27. detsembrit 1953, mil nädalalehes *Życie Literackie* ilmus Stanislaw Lemi jutt tema 24. kosmosereisist. Edaspidi sai temast üks Lemi maailma pühasukaid: mitu *Tähepäevikute* nimelist jutukogu pajatavad tema rändudest ja seiklustest, ta on ka tegelane romaanides *Futuroloogiakongress*, *Kohalik nägemus*, *Rahu Maa peal*. Mitmel korral on ta jõudnud ka kino- ja TV-ekraanile, peamiselt Poolas ja Saksamaal. Eesti keeles on ilmunud ... .. *kosmoserändude päevikud* (1961/2003) ja ... .. *mälestused* (1967/2003). Tema kirjanduslikeks eelkäijateks on parun Münchhausen, Lemuel Gulliver ja Pavel Masloboinikov Saltökov-Štšedrini *Ühe linna ajaloost*. **Mis on selle vagase ilmaruumiränduri nimi?** NB! Küsime nii ees- kui perekonnanime.

59. **Kuidas kutsuti 16.-18. sajandil mandri–Euroopa (Hispaania, Prantsusmaa, Itaalia, Austria, Rootsi ja Poola) armeedes teeninud liri palgasõdureid?** Sama nime kannab ka Villem Grünthal–Ridala kirjutatud avaluuletus ajakirja „Looming“ esiknumbris, samuti Venda Sõelsepa ja Aadu Hindi raamat.

60. **Kes on kunstnik kelle maale näete?** Seda kunstnikku (1598-1664) peetakse ka Caravaggio järgijaks, kuigi pole teada, et ta Caravaggio töid üldse näinud oleks. Nagu paljud tollased suured meistrid, oli temagi üksvahe õukonnakunstnik, märksa rohkem töötas aga kloostritele. Nii moodustabki tema loomingu põhiosa askeetlikkus, kuid värvitundlikus laadis maalitud munkade, nunnade ja märtrite kujutised. Samas oli ta ka oma aja üks silmapaistvamaid realistlike portreede ja natüürmortide maalijaid, kelle loomingu vaieldamatute pärlite hulka kuulub ka liigutav *Neitsi Maarja noorus* (vasakpoolsel pildil).

61. Eestis on tuntud puugihaigused entsefaliit ja borrelioos. Siiski on Eestis ka kolmas puugihaigus, mis esmakordselt registreeriti siinmail aastal 2002. 20. sajandi algul tunti seda haigust peamiselt loomadel avalduva riketsioosina. Inimesel kirjeldati esimest korda 1953. aastal. Juhtsümptomiteks on palavik, peavalu ja lihasvalu, harvemini esineb isutust, iiveldust, oksendamist ja nahalöövet. Ravi on antibakteriaalne ning haigus allub ravile hästi. Mis haigus?

62. Kes oli see merebioloog, looduskaitaja ja kirjanik(1907-1964), kelle 1962.a. ilmunud raamat *Hääletu kevad* (*Silent Spring*, e.k 1968) pani aluse tänapäevase keskkonnateadlikkuse tekkele? Raamatus kirjeldas ta pestitsiidide (ennekõike DDT) arutu kasutamise laastavat mõju elusloodusele.

63. Aastal 1971 pälvis grupp Eesti arhitekte (Boris Mirov, Valve Pormeister, Voldemar Herkel ja teised) Nõukogude Liidu riikliku preemia maa-arhitektuuri edendamise eest. **Millised olid need kolm alevikku, mille väljaehitamise eest see preemia määrati?**

64. Selle vabavaralise tekstikujundusprogrammi lõi Stanfordini Ülikooli matemaatikaprofessor Donald Knuth 1987.a. Õite pea saavutas see maailmas üpris laia leviku, seda ennekõike reaalteaduslike tekstidega tegelevate inimeste seas. Nii kasutasid seda 1990te algul *Springer-Verlag* ja maailma soliidseim füüsikaajakiri *Physical Review*. Eestis üritasid seda kodustada tõraverelased eesotsas nüüdse akadeemiku Enn Saarega. Muuhulgas võttis selle kasutusele ajakiri *Akadeemia*, 1992.a. ilmus ka programmiperet ja selle kasutamist tutvustav *Väike Eesti ...raamat* (ka küsijal oli selle programmi eestistamisel oma pisuke roll). Praeguseks on see, nagu enamus teisigi tollaseid käskude sissetippimisel põhinevaid programme - vähemalt laiema kasutajaskonna seas - unustusehõlma vajunud. **Kuid mis programmist on jutt?**

65. Kelle logo?

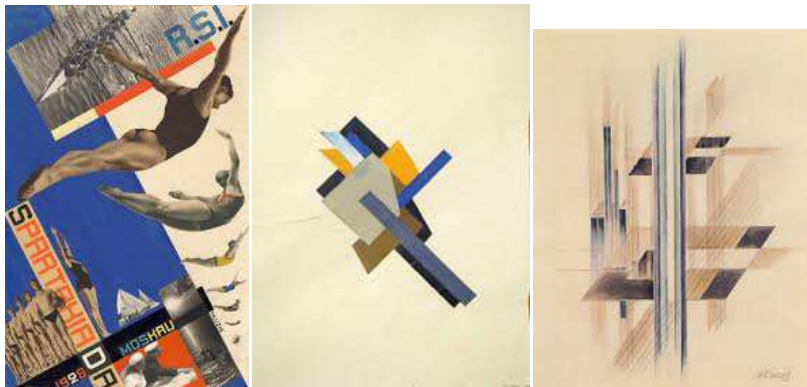
Prestigio *hansaprint*

IT *haldus.ee*

66. Kaitseliidu eliidiks on suuruselt rühma ja kompanii vahepealsed üksused, mis mõeldud tegutsemiseks vastase tagalas. **Kuidas neid üksusi nimetatakse?** Teise maailmasõja ajaloost peaks see nimetus tuttav olema, ehk küll seal nimetatakse nii hoopis suuremaid üksuseid.

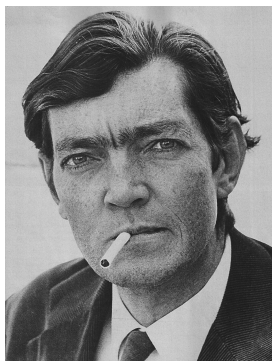
67. See läti päritolu kunstnik (1895-1938) kuulus V. Tatlini, A. Rodtšenko, El Lissitski jt kõrval 1920te nõukogude konstruktivismi juhtfigureide sekka, muuhulgas peetakse teda üheks (värvilise) fotomontaaži loojaks. Loomulikult lasti ta lõpuks maha; tema teoseid võib peale Läti ja Venemaa leida mitmetes maailma muuseumides, näiteks küsija on neid näinud Pariisis Pompidou keskuses, Madridis Kuninganna Sofia muuseumis, Amsterdami *Stedelijkmuseumis*. **Kes?**

68. 1959 Tšiilis toimunud korvpalli MM-i finaalingis keeldusid NSVL ja Bulgaaria poliitilistel põhjustel mängimast ühe meeskonnaga. Karistuseks määrati kummalegi 0-2 kaotus ja kukutati tabeli viimasteks, küsitav aga saavutas tubli neljanda koha. **Mis riik?**

69. **Mis nime all on tuntud Soome talupoegade ülestõus 1596-1597?** Ülestõus algas Lõuna-Pohjanmaal kohaliku nimismehhe Jaakko Ilkka juhtimisel, laienedes peagi ka Savosse ja Hämesse. Rootsi asevalitseja Klaus Fleming, kelle tegevuse vastu algselt protestiti, suutis peagi koguda toimeka väe ja ülestõusu julmalt maha suruda. Talumeeste poolel oli hukkunuid viimastel andmetel 2500-3000.

70. Kui tuleb juttu 20. saj suurtest sõnameistritest, kes ei pälvinud Nobeli preemiat, siis esimeste hulgas nimetatakse kindlasti teda. Tuleb tõdeda, et maakeeldegi on teda tõlgitud häbematult vähe – 2011 ilmus jutukogu *Salarelvad* (kus ka jutustus *Saatana ila*, mis sai aluseks Michelangelo Antonioni kuulsale filmile *Blow Up*) ning tema ühest peateosest *Keksumäng* ilmusid katkendid 2000 *Vikerkaares*. Samas peavad paljud asjatundjad tema mõju ja tähendust maailmakirjandusele olulisemaks kui nobelistide Gabriel Garcia Marqueze või Mario Vargas Llosa oma. Nii on Mehhiko kirjanik Carlos Fuentes nimetanud teda *romanižanri Simon Bolivariks*, teisalt peetakse teda just kaasaegse lühijutu suurimaks meistriks. Sündis 1914 Brüsselis diplomaatide perre, 1919 saabus kodumaale Argentinasse, kust taas 1951 lahkus – rahulolematu Peroni režiimiga – edaspidi elas põhiliselt Pariisis, töötades UNESCO juures, suri seal 1984 leukeemiasse. Tema esmaüllitis ilmus samuti 1951 (jutukogu *Bestiario*), enne oli aastaid kirjutanud sahtlisse, sest ta polevat tahtnud midagi avaldada enne kindlustunnet, et tema teos on parem kui mistahes muu eelmisel aastal Argentinasse ilmunu. **Kes on see kirjanik?**

71. **Kes on kunstnik?** Sündis 1941 Tallinnas, õppis L. Koidula nim. Pärnu II Keskkoolis, lõpetas 1962 Tartu Kunstikooli ja 1969 ERKI, oli seal 1985-1995 maalikateedri juhataja. Tuntud ennekõike maastikumaalijana, viimastel aastakümnetel innustunud Põhjamaade kaljude ja mägede kujutamisest, pälvis 2011 Eesti Kunstnike Liidu kõrgeima tunnustuse Konrad Mägi preemia. Teisalt – tema isa oli praost ja assessor - on viimasel ajal tuntud ka kristliku kunstnikuna, muuhulgas Märjamaa kiriku altarimaali autorina.

72. Selle mõõtmis/hindamisühiku väljatöötamisega hakati tegelema 19. saj alguses, ennekõike Saksamaal; 1915 kehtestati Skandinaavias ühtne standard, mille aluseks oli nn odraekvivalent. Sellisena oli ta kasutusel ka iseseisvas Eestis. Sovetiajal jäi see ühik tarvitusele, kuid aluseks sai kaeraekvivalent. Alates eelmise sajandi lõpust on ta kasutusest taandumas, kuivõrd aluseks võetakse täpsemad kriteeriumid. **Millisest mõõtmis/hindamisühikust on jutt?**

73. **Kes oli ühendatud Itaalia kuningriigi esimene peaminister?** Kuigi seda ametit jõudis ta pidada vaid mõned kuud, on tema roll Itaalia ühendamises ikkagi suur, mistõttu mitmete Itaalia linnade (näiteks Rooma, Torino, Napoli, Firenze) olulised tänavad ja/või väljakud kannavad tema nime. Itaalia ühendamine oli tema unistus noorusaegadest saati. 1847 asutas ta Torinos ajalehe *Il Risorgimento (Taassünd)*, millest sai ühendusliikumise peamine häälekandja. 1852 sai Sardiinia kuningriigi (Sardiinia-Piemonte) peaministriks. Oli üpris vastuoluline poliitik, sõlmis intriige, pidas (sala)läbirääkimisi mitmete naabervõimudega, tihtipeale kuningas Vittorio Emanuele II seljataga, vastuolulised olid suhted ka Garibaldiga. Tema (1810-1861) kodanikunimi oli Camillo (Paolo Giulio) Benso, tuntud on ta aga oma krahvinime järgi, mida küsimegi.

74. XIV sajandil loetles vaimulik Peter Doderer ühes u 35 000 km² piirkonnas elavaid hõime: varmid, pomesaanid, natangid, sambid, skalvid, nadruubid, bardid, sudoovid, galindid. **Mis nime all me seda piirkonda uuest ajaloost tunneme?**

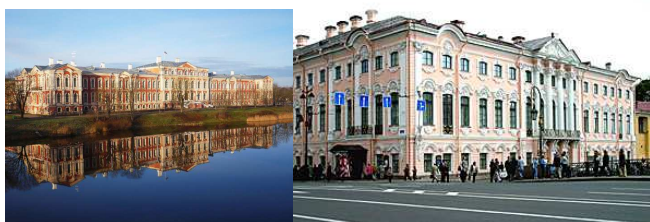
75. Suur-Emajõe pikkuseks annavad teatmikud üksmeelselt 100 km. **Millised tema lisajõed on Emajõest pikemad, üks 135, teine 122 km pikk?**

76. Kes on pildil? Tänavu tõestas ta ühtteist Euroopas.

77. Internetiavarustes (täpsemalt *Nami-nami retseptikogus*) õpetatakse seda rooga tegema niiviisi... valmistatakse sealihast (kaelakarbonaad sobib kenasti) ning see on hele kaste. Kogus: neljale. Koostis: 50 g suitsutatud [peekonit](#), 400 - 500 g [sealiha](#), 1 suur [sibul](#), 1 sl [nisujahu](#), 1 [hapukurk](#), 3 dl kuuma lihapuljongit, 100 g hapukoort, soola ja [musta pipart](#). Valmistamine: Lõika peekon väiksemateks tükkideks. Haki või viiluta sibul, lõika sealiha ribadeks. Kuumuta pannil peekon, lisa hakitud sibul ja sealiharibad ning prae kuumal pannil läbi (NB! ... on hele kaste, nii et ära liialt pruunistada). Sega juurde jahu, seejärel kuum puljong. Hauta, kuni liha on pehme. Lõika kurk ribadeks ja lisa koos hapukoorega kastmele. Kuumuta tasasel tulel valmimiseni, maitsesta ja serveeri. Mina serveerin ... praetud kartuliribadega, ent sobivad ka keedetud kartulid, riis või makaronid. **Mis roog see on?** Vihjeks kahe lossi pildid. Ma ei tea, kas neis seda rooga serveeriti, aga oleks võinud.

78.

Esimesel pildil on enamasti hulknurga kujuline iseseisev kindlusehitis, mis tavaliselt paikneb põhikindlusvööndist eemal. Teisel liikuv või liikumatu rakis, mida kasutatakse treipinkides täiendava toena pikkade, vähese jäikusega võllide töötlemisel. Kolmandal pool(kuu)kaar ukse või akna (millena võib ka toimida) kohal, samuti orv seina ülaosas kaunistatud ornamendi või pannoona. Kolm erinevat pilti, aga vastus on üks. **Mis?**

79. Kes on helilooja?

80. Järgmiseks vihje värskete Eesti mälumängu meistrile efektseks tähistamiseks. Kuidas nimetatakse šampusepudeli avamist mõõgaga? Pöörake ka tähelepanu mõõga kujule.

Prestigio **hansaprint**

IT *haldus.ee*

VASTUSED

1. Gruusia – US, TK
2. Martini & Rossi – MS
3. Harilik vihmauss – TaK
4. Ilmar Raag, Tappev Tartu – AK
5. Anne Sulling - väliskaubandus- ja ettevõtlusminister – MS
6. Andres Ringo – TK
7. Helsingborg – TK
8. Jüri Alperden – TK
9. Tiia Kriisa – TK
10. Juri Vlassov – TK
11. $E=mc^2$ – MS
12. Viinamarjad (viinapuud) – MS
13. Neutriino – TaK
14. Paiseleht – TK
15. Devo – MS
16. Anonüümsed alkohoolikud – TaK
17. Adrianoopol ehk Edirne – TaK
18. Stodom – TK
19. Valentino – AK
20. Franz Joseph – TK
21. Gael Garcia Bernal – TK
22. Jaan Oks (1884-1918)– TK
23. UCLA ehk Los Angelese California ülikool – MS
24. Süüfilis (luues) – TK
25. Giant – MS
26. Hundinui – TaK
27. Gotina – MS
28. **Isabelle** Anne Madeleine **Huppert** – TK
29. Kenti Ülikool – TK
30. Neil Young (After The Gold Rush) – MS
31. Ilja Repini – TK
32. Dylan Thomas – TK
33. Karol Wojtyła ehk Johannes Paulus II – AK
34. Lineaarfunktsioon – TaK
35. Droopy – AK
36. Ihtüosauruselised – TaK
37. Aravu – TK
38. Andrejs Pumpurs - TK
39. Pall Mall – AK
40. Nobeli kirjanduspreemia laureaat **Albert Camus** (1913 – 1960). - TK
41. Magnus Hirshfeld – TK
42. Tally Weijl – TK
43. Karel Poborsky – MS
44. Liitium – TaK
45. Zuccotti park – MS
46. Voodilutikas – TaK
47. **Panevežyse draamateater** (alates 1995
48. Rapala – MS
49. Emmeline Pankhurst – TK
50. Josef/Joseph – TK
51. Sevilla – TK
52. Ameerika Ühendriikide rahandusministeerium – AK
53. pärmseened (seened 0 p.) - TaK
54. Dobro – MS
55. Bikernieki ringrada, Riia – AK
56. Renault – AK
57. M1500 – **Poola** (Zbigniew Brodka), N5000 – **Tšehhi** (Martina Sablikova) – TK
58. Ijon Tichy – TK
59. Metshaned ehk wild geese – AK
60. Francisco de Zurbarán – TK
61. Anaplasmoos ehk erlihhoos – MS
62. **Rachel** Louise **Carson** – TK
63. Saku, Vinni, Kurtna – TK
64. TEX – TK
65. Elron – MS
66. Võitlusgrupp – TaK
67. Gustavs Klucis – TK
68. Taiwan – AK
69. Nuiasõda (Nuijasota, Klubbekriget) - TK
70. Julio Cortazar – TK
71. Uno Roosvalt – TK
72. Söötühik – TK
73. Cavour – TK
74. (Ida) Preisimaa ehk Kaliningradi oblast – TK
75. Põltsamaa ja Pedja – TK
76. Ardo Kreek – TK
77. Kurzeme ehk Kuramaa strooganov. Piltidel on Kuramaa hertsogi loss Jelgavas ja Stroganovi palee Peterburis (mõlema arhitekt B. Rastrelli). - TK
78. Lünnett – AK
79. Franz Schubert – MS
80. Sabrage – AK

Küsimuste autorid: US – Urmas Song, MS – Matis Song, TK – Toivo Kreek, TaK – Tanel Kadai, AK – Andres Kasemets